

## Tafsiira Suuratu Az-Zumar-kutaa 10

### Description

Dubbiin hundarra bareedaa, gaarii fi miâ€™aawaa kamiidha jettanii yaaddu? Yommuu dhageefatan namatti tolu, qalbiin itti tasgabbooftu, nama dhamaâ€™e fi dukkanatti tare ifa abdii ibsuuf, nama gaflaatti tare dammaqsuun gara sadarkaa oliitti olkaasu dubbii kamii laataa? Ahsanal hadiisi (dubbiin hundarra gaarii) taâ€™e kamiidha laata? Mee haa qorannu.

﴿اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَبِّهًا مَّثَانِي تَقْسِيرٌ مِّنْهُ جُلُودُ  
 الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ  
 هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنِ يَشَاءُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ وَمِنْ هَادِ﴾

â€œRabbiin dubbii hundarra gaarii taâ€™e Kitaaba wal fakkaatu, lama lama deddeebiâ€™u buusee jira. Gogaan warra Gooftaa isaanii sodaatanii isa irraa ni hollata; ergasii gara zikrii Rabbiin gogaa fi qalbiin isaanii ni laafu. Suni qajeelcha Rabbiiti, nama fedhe isaan qajeelcha. Nama Rabbiin jallise, qajeelchaan isaaf hin jiru.â€ Suuratu Az-Zumar 39:23

â€œRabbiin dubbii hundarra gaarii taâ€™e Kitaaba wal fakkaatu, lama lama deddeebiâ€™u buusee jira.â€

Kana jechuun Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa dubbii hundarra gaarii fi bareedaa taâ€™e buuse. Dubbiin kunis Qurâ€™aana guddaa kana. Qurâ€™aanni kuni kitaaba bareedinnaa fi walitti galuu keessatti wal fakkaatudha. Aayan aaya biraa fakkaatti, jechi jecha biraa fakkaata. Jalqabaa irraa kaasee hanga dhumaatti keeyyattonni Qurâ€™aana keessa jiran hundi walitti kan galaniidha. Gonkumaa wal diigga fi wal faallessuun keessa hin jiru.

â€œlama lama deddeebiâ€™uâ€ Kana jechuun Qurâ€™aana keessatti seenaaleen, murtiwwan, waadaa galuu fi akeekachisni, amalooni warra Jannataa fi amalooni warra Jahannam ni deddeebiâ€™u. Akkasumas, maqaalee fi sifaanni Rabbii lama lama taâ€™uun deddeebiâ€™u[1] Dhuma Aayah baayâ€™ee keessatti maqaalee Rabbii (Azza wa Jalla) lama lama taâ€™anii arganna. Fkn, aliimun Hakiim, ghafuur rahiimâ€!

Ibn Kasiir wal fakkaachu fi lama lama deddeebiâ€™u ilaachise ni jedha: Beektonni gariinakkana jedhu: Sufiyan ibn Uyayna irraa hiika, â€œwal fakkaatu, lama lama deddeebiâ€™uâ€ jedhu ilaachise akkana jedhamuun gabaafame jira: keeyyattonni Qurâ€™aanaa gariin hiika tokko agarsiisuu dandaâ€™uu. Kanaafu â€œwal fakkaatu.â€ Yeroo biraa immoo wanta tokko fi faallaa isaa dubbatu.

Fakkeenyaf muâ€™mina dubbachuun ergasi kaafira dubbachuu, amala Jannata dubbachun ergasii amala ibidda dubbachuu fi kkf. Kuni lama lama deddeebiâ€™uudha. Akka fakkeenyaaatti:

â€œ**Dhugumatti, abraar qananii keessa taâ€™u. Fujjar immoo Jahiim keessa taâ€™u.**â€ (Suuratu Al-Infixaar 82:13-14) (Abraar warra amananii Rabbiin sodaatanii fi hojii gaggaarii baayâ€™ee hojjataniidha. Fujjaar immoo namoota badii gurguddaa hojjataniidha.)

â€œ**Lakkisaa! Dhugumatti Kitaabni fujjaar Sijjiin keessa.**â€ Suuratu Al-Muxaffifiin 83:7, â€œ**Lakkisaa! Kitaabni abraar illiyiin keessa.**â€ Suuratu Al-Muxaffifiin 83:18

â€œ**Kuni yaadannoodha. Dhugumatti muttaqootaaf deebii gaariitu jira.**â€ (Suuratu Saad 38:49) hanga â€œ**Kuni, daangaa darbitootaaf deebii badaatu jira.**â€ (Suuratu Saad 38:55) Keeyyattonni kana fakkaatan baayâ€™etu jira.

Kuni hundi isaanii masaani (lama lama deddeebiâ€™u) irraayyi. Kana jechuun hiika lama lamaan deddeebiâ€™u. Garuu keeyyanni guutuun hiika tokkoon yoo taâ€™ee fi gariin isaa garii fakkaate, kuni wal fakkaachudha.[\[2\]](#)

Qurâ€™aana keessatti aayaata waaâ€™ee Jannataa fi waaâ€™ee Jahannam ykn waaâ€™ee muâ€™mintoota fi waaâ€™ee kaafirootaa waliin dhufan ni arganna. Yommuu Jannanni dubbatame, itti aanse Jahannam ni dubbatama. Yookiin Jahannam yoo dubbatame itti aanse Jannani ni dubbatama. Yoo warri Jannataa dubbatamee itti aanse warri Jahannam ni dubbatama. Kuni masaani (lama lama deddeebiâ€™uudha). Faaydan kana keessa jiru, dhimma tokko irraa namni Qurâ€™aana dhageefatu ykn dubbisu akka hin hifanneefi. Akkasumas, sodaachisuu irraa gara kajeelchisuutti dabarsuun hojii dirqama akka hojjatu kakasuu fi wantoota dhoowwaman hojjachuu irraa akeekachisuufi. Kuni mala dubbii itti dhiyeessan daangaa olâ€™aana irra gaheedha[\[3\]](#)

Faaydan aayaanni (keeyyattonni) Qurâ€™aanaa deddeebiâ€™uu fi wal fakkaachu keessa jiru baayâ€™eedha. Isaan keessaa tokko:

Rabbit subhaanahu wa taâ€™aalaa namoonni hiika qalbii qulqulleessutti fi amala gaarii guututti kan hajaman taâ€™uu yommuu beeku, [aayata ni deddeebise]. Hiikni qalbii qulqulleessu kuni akka bishaan biqiltuu obaasanii. Biqiltuunakkuma bishaan obaasu dhiisaniin kunuunsi irraa fagaatun ni hirâ€™itti. Tarii ni baddi. Garuuakkuma bishaan obaafamtuun bareeddee firii garagaraa faaydaa qabu buusti. Haaluma kanaan, qalbiinis hiika jecha Rabbii ishii irratti deddeebiâ€™uutti hajamti. Osoo Qurâ€™aanaa guutuu keessatti hiikni siâ€™a tokko qofa dhufee, faaydan barbaadamu irraa hin argamu[\[4\]](#) Kanaafu, aayaata deddeebisuun qalbii qulqulleessa, ni laaffisa. Kanaafi, itti aanse ni jedha:

â€œ**Gogaan warra Gooftaa isaanii sodaatanii isa irraa ni hollata;**â€ kana jechuun yeroo akeekachisni ykn ibiddi dubbatamu ykn wanta sodaa fi rifannatti nama geessu fakkeenyaaaf kan akka adabbii ummata Nuuh, ummata Luux fi kanneen biroo yommuu dubbatamu gogaan isaanii ni hollata.[\[5\]](#) Gabaabumatti yommuu akeekachiisni fi adabbiin cimaan Qurâ€™aana keessatti dubbatamu gogaan warra Rabbit sodaatanii ni hollata, ni kontoonfata. Kunis sodaa Qurâ€™aanni qalbii isaanii keessatti uume irraayyi.â€œ**Ergasii gara zikrii Rabbii gogaa fi qalbiin isaanii ni laafu.**â€

Waan gaariin abdachiisu fi kajeelchisuun Qurâ€™aana keessa waan jiruuf gogaa fi qalbiin isaanii ni laafu. Qalbiin ni tasgabbooti.

â€œSuni qajeelcha Rabbiiti, nama fedhe isaan qajeelcha.â€

â€œSuni qajeelcha Rabbiitiâ€ kana jechuun Qurâ€™aana dhageefachuun hollannaan, sodaa fi laafinni gogaa fi qalpii namoota kanaa keessatti uumame qajeelcha Rabbiiti. Kana jechuun Rabbiitu kanaaf isaan qunnamisisee (waffaqe).

Jechi â€œSuniâ€ jedhu â€œQurâ€™aanasâ€ taâ€™uu dandaâ€™a. Kanaafu, Qurâ€™aanni qajeelcha Rabbii isa malee karaan biraab Rabbiitti nama geessu hin jirreedha. â€œnama fedhe isaan qajeelchaâ€ Kana jechuun Rabbiin tabaarakwa taâ€™aalaa gabroota Isaa keessaa Qurâ€™aanaan nama fedhe qajeelcha. Nama niyyaa isaa tolche Qurâ€™aana kanaan ni qajeelcha[6] Akkuma aayah biraab keessatti jedhe:

﴿يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ وَسُبْلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنْ  
الظُّلْمَتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾  
١٦

â€œRabbitin nama jaalala Isaa hordofe karaalee nageenayaa ittiin qajeelcha, hayyama Isaatiin dukkana keessaa gara ifaatti isaan baasa, gara karaa sirrii isaan qajeelcha.â€ Suuratu Al-Maaâ€™ida 5:16 (Rabbitin subhaanahu Qurâ€™aana kanaan nama niyyaan isaa jaalala Rabbii argachuu, wanta Inni jaallatu hojjachuu fi hordofuu taâ€™e karaalee adabbii Isaa jalaa nagaha ittiin bahu qajeelcha.)

â€œNama Rabbitin jallisee, qajeelchaan isaaaf hin jiru.â€

Namni jalqabuma irraa kaasee Gooftaa isaatti kafare, adabbii Isaa hin sodaanne, Rabbitin jallinna isarratti murteessa. Nama Rabbitin jallinna isa irratti murteessa, kan isa qajeelchu hin jiru.[7]

Rabbitin subhaanahu wa taâ€™aalaa dirqamaan nama hin jallis. Garuu wanta jallinnatti nama geessu namni yoo hojjate, Rabbitin jallinna isa irratti murteessa. Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

﴿فِرِيقًا هَدَىٰ وَفِرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الْضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ أَنْخَذُوا أَلْشَيَاطِينَ  
أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ﴾  
٣٠

â€œ[Rabbitin] garee tokko ni qajeelche, gareen biraab immoo jallinni isaan irratti mirkanaaâ€™e. Dhugumatti, isaan Rabbii gaditti sheyxaanota jaalallee taasifatan. Isaan akka qajeelfamanitti yaadu.â€ Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:30

â€œgareen biraab immoo jallinni isaan irratti mirkanaaâ€™e.â€ kana jirenyaa addunyaa keessatti karaa jallinnaa ofiif waan filataniif, iimaanaa fi Islaama Rabbitin isaan irraa barbaadu waan hin guunneef jallinni isaan irratti mirkanaaâ€™e. Sababni kana hundatti isaan geesse sheyxaana jaalalle ykn

hiriyaa dhiyoo godhachuudha. **Dhugumatti, isaan Rabbii gaditti sheyxaanota jaalallee taasifatan.** Yommuu isaan Isaaf ajajamuun Rabbitti dhiyaachu dhiisan, sheyxaanaaf ajajamuu fi hordofuun jaalallee fi hiriyaa dhiyoo isa godhatan.[\[8\]](#)

### Guduunfaa

â˜ Ahsanal hadiisi (dubbii hundarra gaariin) Qurâ€™aana. Sababni isaas, kalaama (jecha) Rabbii oltaâ€™aati. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa amalooni (sifaanni) Isaa hundii guutuu fi gaggaaarii waan taâ€™aniif jechi Isaa hunda caalaa guutuu fi gaarii kan taâ€™eedha.

â˜ Qurâ€™aanni dubbii hundarra gaarii waan taâ€™eef jechoonni fi keeyyattonni isaa kan walitti galan, seeronni fi murtiwwan isaa kan wal jabeessanii fi ilmaan nama daandii haqaa fi ifaatti baasudha.

â˜ Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Qurâ€™aana kanaan nama niyyaan isaa jaalala Isaa argachuu fi haqa hordofuu taâ€™e, karaa sirriitti qajelcha. Dukkana keessaa ifatti baasa.

### Kitaabban wabii:

- [\[1\] Tafsiiru Saâ€™dii-850](#)
- [\[2\] Tafsiiru ibn Kasiir-6/448](#)
- [\[3\] Tafsiiru Qurâ€™aanil kariim-Suuratu Zumarfuula 189 \(10MB\)](#)
- [\[4\] Tafsiiru Saâ€™dii-850](#)
- [\[5\] Tafsiiru Qurâ€™aanil kariim-Suuratu Zumar-fuula 189](#)
- [\[6\] Tafsiiru Xabarii-20/193, Tafsiiru Saâ€™dii-850](#)[\[7\] Maâ€™aariju tafakkuri-12/208](#)
- [\[8\] <http://sammubani.com/2019/05/21/jireenyi-maaliif-uumamtee-kutaa-6/#more-10621>](#)

### Date Created

March 1, 2020

### Author

admin